

A SZÁMÍTÁSTECHNIKA ÉS INFORMATIKA TAGOZAT PROGRAMJAVASLATA

Ezt a tagozatot mindazon tanárok számára indítjuk, akik általános iskolai órakon, illetve azon kívüli foglalkozásokon számítástechnika oktatásával foglalkoznak.

a) ELMÉLETI ELŐADÁSOK

- A számítástudomány elméleti alapjai
- Számítógépek és felhasználásuk
- Strukturált programozás
- Programozói nyelvek
- Algoritmusok

b) GYAKORLATOK

- Kiscsoportos foglalkozásokon PC (személyi számítógépes) gyakorlatok. Basic- (Commodore-gépes) gyakorlatok
- Szaktárgyi gyakorlatok igény szerint fizika, kémia, biológia, technika tantárgyak oktatásának területeiről

A XX. Nyári Akadémia időpontja: 1990. június 25—29-ig.

Helye: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Szeged, Április 4. útja 6. sz.

Jelentkezni lehet a megyei pedagógiai intézetek által szervezett csoportokba, valamint egyénileg is. A jelentkezési határidő: 1990. május 1. A tanfolyam részvételi díját az elmúlt évi összegek szintjén (étkezés- és szállásigény esetén 1800—2000 Ft) kívánjuk tartani, ez a jelen gazdasági helyzetben csak intézmények, vállalatok, társaságok és alapítványok támogatásának elnyerésével lehetséges. Ez irányú pályázataink elbírálás alatt vannak, a tanfolyam részvételi díjának pontos összegét ezért csak később közölhetjük.

E témával kapcsolatban felvilágosítást ad a Nyári Akadémia Igazgatósága 6701 Szeged, Április 4. útja 6. Telefon: 10-495.

Minden jelentkezőt szeretettel várunk!

A Nyári Akadémia Igazgatósága

„A MINDENNAPOS TESTEDZÉS KÉZIKÖNYVE

Egy nagyszerű mozgalom, az ifjúság egészséges életmódjának kialakítása érdekében:

Lelkes testnevelők, a Csongrád megyei művelődés irányítói kezdeményezik, támogatják a mindennapos testnevelés megvalósítását. „Legfőbb céljuk — írja dr. Keczer Tamás a könyv bevezetőjében — a jövő nemzedéke testi, szellemi fejlődésének segítése.”

Evidens elv: A testi és szellemi harmónia eszméjét, a testi nevelésnek a szellemi fejlődésre gyakorolt kedvező hatását évszázadok, sőt évezredek gondolkodásának legjava fogalmazta meg, és tüzte követendő példaként az ifjúság elé. Különösen felerősödtek ezek a gondolatok évszázadunkban, illetve a harmincas években. Nemzetközi vonatkozásban is figyelemre méltó volt az a kísérletsorozat, amelyet Franciaországban végeztek 1931—1957 között a következő városokban: Lyon, Vanves,

Tours, Montauban. A kísérlet a megosztott pedagógia és sportfoglalkozás elvére épült, ami a következőkből állt (harmadik—hetedik osztályos tanulók vettek benne részt): Minimumra csökkentették az elméleti tárgyakra szánt órát, ugyanakkor tág teret nyújtottak a testgyakorlásnak, játéknak, sportnak. (Egész napos iskolai program keretében) 8—18 óra között.

Toursban pl. 16,5 órát használtak csupán az elméleti tárgyakra és 9 órát a testnevelésre, játékra, Vanves-ban pedig 19,5 volt az elméleti és 12 óra testnevelés, játék.

Beiktattak a sportprogramba úszást és igen sok szabadtéri gyakorlatot, télen pedig háromhetes sítáborra az Alpokban.

Magyarországon a harmincas években néhány tanulmány foglalkozik azzal, hogy a testnevelésnek milyen hatása van a szellemi fejlődésre, a tanulók egészséges életritmusára. Kísérletet is végeztek ezzel kapcsolatban: — Szegeden dr. Veress Elemér és Csinády Jenő a Klauzál Gábor Gimnáziumban,

1937-ben. Körültekintő, alapossgal kezdtek — négyféle módszerrel — a felméréshez, és különböző óratípust használtak fel annak kimutatásához, hogy a testnevelési óra anyagától, hatásától függően hogyan változhat a szellemi munkateljesítmény.

— A másik kísérletet Budapesten végezték, ahol dr. Malán Mihály, a Pázmány Péter Tudományegyetem adjunktusa irányította, elemzte a kísérletet 1936-ban.

Az ötvenes évek végétől ismét megnyilvánul az érdeklődés, a mindennapos testnevelés iránt. Ehhez a példát az 1959-ben szélesebb körben megvalósított üzemi-munkahelyi testnevelés szolgáltatta.

További ösztönzést adott az ügynek az a tény, hogy 1963 decemberében megalakult MTS, és az első határozatainak egyike éppen erre is vonatkozott:

„Az MTS javasolja a Művelődésügyi Minisztériumnak, hogy az iskolákban vezessék be a mindennapos testnevelést, egyelőre 10—20 perces foglalkozások keretében, a szabadtéri sportlétesítményeken, az iskolaudvarokon.”

Megindult országsszerte — önkéntes és irányított — az iskolák egy részében a mindennapos testnevelés különböző formáinak alkalmazása.

Nyíri János, az MM főelőadója 1967-ben összegezte az iskolai mindennapos testnevelés országos tapasztalatait, és elemzte azoknak a rendelkezéseknek a hatását, amelyet két évvel korábban kiadtak.

Országosan 178 oktatási intézményben vettek be 1965—67 között. Kiemelkedett a Than Károly Vegyipari Technikum már korábbi évek tapasztalataival, és jelentősen Csongrád megye. Ez utóbbi megállapítást igazolja az a tény, hogy az iskolai tapasztalatok elvi-gyakorlati kérdéseit kiadványban jelentették meg a Pedagógusok Szakszervezete k. v. támogatásával. (Egy Csongrád megyei testnevelési szakfelgyelőlő szerkesztésében. Címe: „Mindennapos testneveléssel egészséges ifjúságot.” Táncsics Kiadó, 1968. 2. sz. 44. p.)

A Testnevelési Főiskola, az Országos Testnevelés és Sportegészségügyi Intézet, a Művelődésügyi Minisztérium, az MTS, a Fővárosi Tanács V. B. oktatási osztálya, a szakfelügyelet, testnevelő tanárok, a Szegedi Tanárképző Főiskola: két tanszékvezetője, összesen tizenhat rangos szerző mutatja be a téma elméleti-gyakorlati jelentőségét, a megvalósulás mértékét, ad módszertani ajánlásokat. A kiadvány végén levő gazdag irodalom (94 mű) pedig azokat a hazai és a külföldi szerzőket sorolja fel, akik a témával foglalkoztak.

Számomra teljesen bizonyosnak tűnik, hogy feltétlenül szükséges és illendő tudni arról, mi történt a mindennapos testneveléssel kapcsolatban a korábbi évtizedekben.

Ezek után bemutatom a Csongrád Megyei Tanács V. B. művelődési osztálya és Pedagógiai Intézete kiadványát: „*A mindennapos testnevelés kézikönyve.*” Szerkesztette: Süli József, 1939. 102. p.

Dr. Szekeres Erzsébet főorvos felmérése a tanulók fejlettségéről Csongrád megyében több vonatkozásban rokonszenvesen kapcsolódik a témához. A tanulmány bevezetőjében a tanulóifjúság krónikus mozgáshiányából következően arra, hogy rendszeres, mindennapos testnevelés, mozgás, sportolás mennyire szükséges az egészség megőrzéséhez. Megyénkben is kedvezőtlen ez a kép, amit a 8771 10—18 éves tanulóknál végzett: testmagasság, testtömeg, mellkerület összehasonlításában mutat a szerző. Egyértelmű a következtetés levonása: *a 10—18 éves tanulóknak*, naponta 40—60 perc aktív, sok mozgásos sporttevékenységre van szükségük”.

Gát László igazgató elemzése, tevékenysége példaértékű (Csongrád, Széchenyi Általános Iskola és Diákotthon) a mozgalom számára. Az általános iskolás, a napközis, a diákotthonos tanulóknak kialakított rendszerben mind a tömeges mozgás, mind a minőségi — verseny-pont — is megtalálja a helyét. Nagyon helyesen vették figyelembe — a ciklusos óraterv alapján — a testnevelés különböző alkalmainak órarendi elhelyezését. Mértéktartó realitással fogalmazták meg a következtetéseket, eredményeket, jelezve, hogy nem az esetleges „tudományos” alapossgal végzett mérések igazolják a mindennapos testnevelés szükségességét.

Lázár Mária—Farkas Aranka testnevelő tanárok szervező munkájából, elemzéséből is sugárzik az ügyszeretet, hiszen a tantestület (Szeged-Tarjánváros, II. Sz. Általános Iskola harmada részt vesz a mindennapos testnevelésben).

Egyéni megoldást kerestek és alakítottak ki: a sportágra orientált módszert: torna, labdajátékok, atlétika, úszás, sielés, túrák, természetjárás szerepelnek a választható sportágak között.

Reggeli tornához állítottak össze olyan mozgássort, amelyet odahaza önállóan is végezhetnek a tanulók. Érthető az eredmény! 1984—88 között az iskola tanulóinak 71—96⁰/₀-a vett részt a mindennapos testnevelés különböző alkalmain.

Udvarhelyi Ferenccé a szegedi Hámán Kató Általános Iskolában, Baróczi Tamás, a kiszombori Dózsa György Általános Iskolában, Bitó Sándorné a szegedi Gutenberg Utcai Általános Iskola napközicsoportjában elemzik, mutatják be eredményeiket, terveiket e fontos pedagógiai-egészségügyi kérdéssel kapcsolatban. Sok jó ötletet, elgondolást találnak az ügy iránt érdeklődők ezekben a tanulmányokban, s főleg azt az optimista hitet, amely nélkülözhetetlen ennek a munkának a végzéséhez.

Ivanics Géza—dr. Madarász István rangos

elméleti és gyakorlati tudnivalókat összegez a kiadvány végén. „...mindenki számára mindennap biztosítsunk ösztönzőt és sokoldalú egészségfenntartó programokat”.

A *kondicionálópark* leírása, a kondicionális koordinációs képességek fejlesztése, bemutatása, speciális fejlesztő gyakorlatok jelzése egy rendszerben való gondolkodást jelent ebben a fontos feladatsorban. (A nyilvántartás, ellenőrzés, edzésnapló jelzett vezetése legtöbb tanulónál, tanárnál csak ellenszenvet válthat ki, nincs szükség arra, hogy havonta a tanuló antropometriai értékeit, azok változásait jegyezze, illetve „bíróként” ellenőrizzék egymás adatait.)

Szabó László főiskolai tanár megjegyzéseket fűz a három „mindennapos tanév” összeállításához, és jelzést ad a jövő tendenciáihoz, feladataihoz.

Jó ügyet szolgál a Csongrád Megyei Tanács művelődési osztálya, Pedagógiai Intézete a mindennapos testnevelés jelenlegi elgondolásainak támogatásával.

Fényes bizonyítéka annak, hogyan lehet egy újra és újra végiggondolt szép elvet: az ifjúság testi és szellemi fejlődésének harmonikus kibontakozását segíteni.

Melegen ajánlom a könyvet mindazoknak, akiknek szívügye az ifjúság nevelése.

DR. VESZPRÉMI LÁSZLÓ

R. Molnár Emma—Vass László

STILISZTIKAI ÁBÉCÉ

a magyar nyelv és irodalom tanításához

Sokévi elmaradottság után az utóbbi időben örvendetesen gyors fejlődésnek indult a stilisztika, a nyelvtudomány és irodalomtudomány komplex ötvözetét képező, a nyelvi kifejezőeszközökkel és -módokkal, a nyelvi és irodalmi stílussal foglalkozó tudományág. E fejlődés eredményeképpen különösen az utóbbi néhány évben a stilisztika különböző témaköreit érintő nagyobb lélegzetű elméleti és gyakorlati munkák láttak napvilágot (bővebben lásd a „*Mejlegyzések*”-ben szereplő irodalmat — Gy. Z.). Bár sem az általános, sem pedig a középiskolai oktatási tervekben nem szerepel a stilisztika elnevezésű tárgy, azonban az irodalom tantárgy keretén belül (nem kevésbé a művészeti tárgyak anyagában) a tankönyvekben levő, a művekhez elszórtan illeszkedő stilisztikai tudnivalók, fogalmak és magyarázatok, a velük kapcsolatos kérdések megvilágítása, az aktuálisan előforduló stílussajátosságok tisztázása sok időt vesz el a tanártól, diaktól egyaránt. A tanárok és diákok munkájának megkönnyítését, korszerű és gyors stilisztikai ismeretek nyújtását, s ezáltal gyermekeink kifejezőképességét, művészetek iránti fogékonyságát kívánja növelni és az általános

és középiskolában megalapozni a Módszertani Közlemények Könyvtára sorozat 11. kiadványaként megjelent *Stilisztikai ábécé*. Ez a lexikográfia műfajához sorolható korszerű stilisztikai ismereteket nyújtó, a magyar nyelv és irodalom tanítását elősegíteni kívánó, az anyanyelvi nevelés és oktatás rendszeréhez szervesen kapcsolódó kézikönyv R. Molnár Emma és Vass László, a JGYTF Magyar Nyelvészeti Tanácsa oktatóinak avatott tollát és magas szintű szakmai ismereteit dicséri.

A *Stilisztikai ábécé* felépítése a következő: a szótár egy rövid *Bevezetőből* (5—6. old.), a tulajdonképpeni szótári részből (*Stilisztikai fogalmak szótára*, 7—29. old.), a szótárban szereplő stilisztikai alapfogalmak *címzőjegyzékéből* (30—134. old.) áll. A szótárt egy *névmutató* zárja, amely a címszavak értelmezését szemléltető példák forrásául szolgáló általános iskolai olvasmányanyag címjegyzékét, illetve szerzőik nevének betűrendes mutatóját tartalmazza (135—140. old.).

A *Bevezető* részben R. Molnár Emma, a szótár egyik szerzője röviden ismerteti a szótár megalkotásának célját, szól az anyanyelvi nevelés és oktatás hatékonyságának növelésében betöltendő szerepéről, a szótár megírásának előzményeiről. Az előszóból megtudhatjuk, hogy a szerzők a négy felső tagozatos irodalmi olvasókönyv alapján gyűjtötték össze a legfontosabb stilisztikai fogalmakat. A szótár összesen 118 címszó tartalmaz, amely meghatározását 43 alkotó 146 művéből vett 392 idézet illusztrál, amelyek kiválasztása közel négyezer cédula megrostálásával történt.

A gyűjtemény legfontosabb részét kitevő tulajdonképpeni szótári rész — a *Stilisztikai fogalmak szótára* — címszavának túlnyomó többségét a hagyományos stilisztika alapvető terminus technicusa alkotja. A szerzők szavai szerint „...listájuk a felső tagozatos tankönyvek alapján széles körű szakmai tapasztalatok és módszertani, pedagógiai szempontok figyelembevételével állt össze. A címjegyzékre minden olyan terminus technicus felkerült, amely a stilisztika és a stílus lényegéhez így vagy úgy hozzátartozik, s amelynek ismerete és/vagy alkalmazása ezen az iskolai fokon a tantervi előírásoknak megfelelően a tanulóktól elvárható...” (Vass László, 1989). A hagyományos stilisztika számos terminus technicusa mellett így került be a szótárba „szép számban olyan alakanti (*főnév, határozószó, igeragozás, igekötők, igemód* stb.), mondattani (*alany, állítmány, jelző, egyszerű mondat, biányos mondat, körmondat* stb.), lexikológiai (*szólás, szóösszetétel, szóismétlés, szójelentés, poláris kifejezés* stb.), szociolingvisztikai (*csoportnyelv, szakszó-kincs, diáknyelv, argó, zsargon* stb.) szakkifejezés, amelyek jellegüknél fogva számottevően befolyásolják a stílus alakulását, vagy szoros összefüggésben állnak a stilisztikával. Ha figyelembe vesszük a szótár didaktikus voltát, a